

Dnr 400 - 691 - 2005

Sammanträde 14 februari 2006

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Skolornas arbete för att motverka mobbing och andra former av kränkande behandling.

Sammanfattande bedömningar och slutsatser.

Revisionsrapport, dnr.: 420/-153-2005

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar och återoppar förvaltningens tjänsteutlåtande som yttrande över revisionsrapporten.

Anders Meuller
stadsdelsdirektör

Elisabeth Barö Dérantz
avdelningschef

Sammanfattning

Revisorsgrupperna 1, 3 och 4 har sedan 2000 granskat skolornas arbete mot mobbing och annan kränkande behandling vid tretton grundskolor och tre gymnasieskolor i Stockholm. Resultatet har tidigare redovisats i tre granskningsrapporter. Detta är den fjärde och sammanfattande rapporten; ”Skolornas arbete för att motverka mobbing och andra former av kränkande behandling” som överlämnats till utbildningsförvaltningen och stadsdelsnämnderna för yttrande.

Revisorskontoret anser att utöver stadens Skolplan och Strategi för elevhälsa behövs en stadsövergripande policy med konkret vägledning för skolornas arbete mot alla former av kränkande behandling samt riktlinjer för dokumentation och förvaring av handlingar i samband med sådana ärenden.

Bilaga: Revisionsrapport; Skolornas arbete för att motverka mobbing och annan kränkande behandling.

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats av Barn- ungdoms och skolavdelningen.

Ärendet

Revisorsgrupperna 1, 3 och 4 har gjort en sammanfattande bedömning av sina granskningar och jämförande undersökningar över arbetet mot mobbning och kränkande särbehandling vid 16 kommunala skolor i Stockholm. Rapporten har behandlats vid gruppernas sammanträden 16 och 17 november 2005. Därvid beslöts att sända rapporten till stadsdelsnämnderna och utbildningsförvaltningen för kännedom och eventuellt yttrande.

Revisionens granskning av hur skolorna arbetar mot mobbning och annan kränkande särbehandling har pågått sedan hösten 2000. I granskningen har ingått två enkätundersökningar till ca 1400 elever i 16 skolor. Den första enkäterna genomfördes höstterminerna 2000. Under våren 2001 intervjuade revisorerna skolornas elevvårdsteam / antimobbingsgrupper vid de tretton grundskolorna och de tre gymnasieskolorna, som en uppföljning av elevernas svar. Hösten 2004 fick eleverna besvara samma enkätfrågor, vilket redovisades i rapport 2005:2. Under våren 2005 har revisorsgrupperna intervjuat skolornas skolledningar, elevvårdande personal och de ansvariga för arbetet mot mobbning och kränkande särbehandling, vilket redovisas i denna rapport. Rapporten innehåller även revisionskontorets sammanfattande bedömningar och slutsatser av skolornas arbete för att motverka mobbning och annan kränkande behandling samt av stadens styrning och uppföljning av detta.

Vid intervjuerna har man diskuterat frågor om skolans organisation, ansvarsfördelning och handlingsprogram, med inriktning på hur skolan arbetar för att förebygga, upptäcka, utreda och åtgärda kränkningar. Man har även berört skolornas syn på nämndens respektive stadens övergripande arbete (policy, riktlinjer etc.) för att stödja och följa upp skolornas arbete mot mobbning och annan kränkande behandling. Flera av skolorna framhåller att Skolverkets *"Allmänna råd med kommentarer för arbetet mot alla former av kränkande behandling"* ger ett bra stöd i arbetet. I några av skolorna revisionskontoret besökt har dock inte skriften varit känd. Staden har inte heller på något organiserat sätt informerat skolorna om att råden finns.

Vid skolorna finns elevvårdsteam. Här finns en samlad kompetens av skolledning, skolsköterska och psykolog eller kurator. Alla skolorna har också en särskilt inrättad antimobbingsgrupp med representanter för elevvårdsteamet, lärare och företrädare från andra yrkesgrupper på skolan, som studievägledare, fritidsledare, fritidspedagoger med flera. Gruppen har i uppdrag att svara för det direkta arbetet, när mobbningsfall upptäcks. Skolorna har som regel en dokumenterad arbetsmodell för dessa situationer. Andra uppgifter för antimobbingsgruppen kan vara att upprätta, förankra och följa upp skolans handlingsplan samt att informera elever, föräldrar och personal om planen.

Kamratstödjare eller elevstödjareförekommer på skolorna. Kamratstödjare är äldre ungdomar anställda av skolan för att förebygga mobbning eller kränkningar. Elevstödjare är utvalda av skolans egna elever och har till uppgift att observera och anmäla misstankar om mobbning till antimobbingsgruppen. Det är vanligt att elevstödjarna får utbildning av organisationen Friends.

Revisionskontoret konstaterar att skolorna arbetar på ett målmedvetet och strukturerat sätt med olika åtgärder för att motverka kränkningar. Skolorna saknar

dock ofta en dokumenterad ansvars- och arbetsfördelning för alla delar av sina insatser i antimobbningsarbetet.

Revisionskontoret påtalar att all personal på skolorna bör involveras i arbetet för att tidigt upptäcka kränkningar och tendenser till mobbning. Skolornas handlingsprogram har arbetsmodeller för åtgärder när något har inträffat. Dessa saknar ofta rutiner för hur eventuella kränkningar och repressalier från personal ska hanteras. Revisionskontoret påtalar att skolornas handlingsprogram måste inkludera sådana kränkningar.

Revisionen har begärt att få granska skolornas dokumentation av utredningar och åtgärder i samband med fall av mobbning. Granskningen visar att skolorna saknar rutiner för dokumentation och förvaring av handlingar kring ärenden som rör mobbning och andra kränkningar. Skolorna upplever att dokumentationen är ett problem och efterlyser för staden gemensamma riktlinjer för dokumentation, sekretess och förvaring av handlingar - särskilt med tanke på kommande lagstiftning.

Utbildningsförvaltningen har tagit fram; *”Dokumentation i ärenden som rör kränkande handlingar”* 2005-02-05. Ingen av de granskade skolorna har känt till detta dokument. Revisionen anser att skrivelsen ej är tillräcklig, utan måste uppdateras och kompletteras. Det är också viktigt att staden informerar skolorna om vilka riktlinjer och stödmateriel som finns.

Den dominerande uppfattningen bland företrädare för de granskade skolorna är att det inte förekommer någon tydlig styrning, samordning, uppföljning eller stödjande verksamhet i frågor som rör mobbning och andra kränkningar – vare sig från stadsdelsnämnd, utbildningsnämnd eller staden i övrigt.

Skolorna har delade uppfattningar om det behövs någon stadsövergripande policy eller ej, medan de är överens om att det bör finnas riktlinjer för dokumentation och förvaring av handlingar. Alla granskade skolor efterfrågar stöd från staden centralt, när det gäller kompetensutveckling av personalen vid skolorna.

Revisionskontoret framhåller, att när deras arbete med granskning av skolornas arbete mot mobbning och annan kränkande behandling påbörjades 2000, fanns en politisk enighet om behovet av en stadsgemensam policy. I kommunstyrelsens yttrande över revisionsrapporten 2005:2 bedömdes att detta var onödigt, då frågan fanns med både i stadens Skolplan och i Strategin för elevhälsa. Revisionskontoret anser att formuleringarna i dessa dokument inte tillräckligt uttrycker stadens avståndstagande mot alla former av kränkande behandling.

Rapporten framhåller även att mobbning inte är en fråga enbart för antimobbnings-teamen och att skolornas kompetens måste bli högre, det gäller främst frågan om vad som är effektiva antimobbningsmetoder. Som vägledning för skolornas arbete behövs tydliga stadsövergripande rekommendationer som vilar på vetenskaplig grund.

Rapporten avslutas med en genomgång av gällande lagstiftning och den nya lagen; *”Trygghet, respekt och ansvar – om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever”* (prop2005/06:38), som träder i kraft första april 2006. Den nya lagen ger barn och elever förbättrade möjligheter till skadestånd för såväl diskriminering som annan kränkande behandling. Detta ställer ökade krav på bevisbördan för förskolor och skolor. Lagen innehåller två olika bevisregler. Den ena regeln gäller när barn eller elev anser sig blivit diskriminerat, utsatt för kränkande behandling eller utsatt för repressalier av huvudmannen,

rektorn eller annan personal. Då skall huvudmannen visa att något sådant inte förekommit. Den andra regeln innebär att om barnet eller eleven kan visa att han eller hon blivit utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling av ett annat barn eller annan elev i samband med verksamheten, skall huvudmannen för att undgå skadeståndsansvar visa att alla skäliga åtgärder för att förebygga eller förhindra behandlingen hade vidtagits. Detta kommer att ställa högre krav på förskolors och skolors dokumentation i barn- och elevärenden som rör mobbning eller andra former av kränkande behandling.

Enligt lagen skall huvudmannen se till att det finns en likabehandlingsplan för varje verksamhet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Revisionskontoret har i sin genomgång av de 16 skolornas arbete mot mobbning och andra former av kränkande behandling visat att skolorna arbetar seriöst, men att de saknar stöd av staden i sitt arbete.

Förvaltningen anser att stadens befintliga dokument; Skolplanen och Strategien för elevhälsa, bör utvärderas innan ytterligare policydokument skapas. Det är osäkert om en ny, stadsgemensam policy kommer att ge mer stöd för skolornas arbete, än de *”Allmänna råd med kommentarer för arbetet med att motverka alla former av kränkande behandling”* som Skolverket gav ut 2004.

Skolorna bör vid utvärderingen av sina handlingsplaner mot mobbning och annan kränkande behandling se till att planerna innehåller en tydlig ansvars- och arbetsfördelning samt att de även omfattar de vuxnas kränkningar.

Staden bör ta fram en likabehandlingsplan till 2006-04-01 enligt kommande lag.

Staden bör erbjuda skolorna vetenskapligt underbyggd kompetensutveckling för att skolorna ska kunna utarbeta effektiva arbetsmetoder mot alla former av kränkningar. Kompetensutvecklingen bör vända sig till all personal inom skolan, så att det förebyggande arbetet blir en uppgift för samtliga.

Förvaltningen stöder revisionskontorets åsikt om att staden bör skapa anvisningar för hur skolorna ska dokumentera ärenden som rör mobbning och andra former av kränkande behandling samt regler för sekretess och förvaring av dessa handlingar. Med kommande lag måste skolorna ha tydlig dokumentation för att kunna klara bevisbördan.

- - - - -